

שלח לד

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדר נבנצל שליט"א

בשלהי הפרשה מובא מעשה המקושש: "וַיִּהְיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקִּשְׁשׁ עֲצִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי" (במדבר טו, לב) מסביר רש"י: "בגנותן של ישראל דיבר הכתוב שלא שמרו אלא שבת ראשונה ובשניה בא זה וחיללה" ונחלקו בגמרא על איזו ממלאכות שבת עבר המקושש (שבת יז) מעביר ארבע אמות ברה"ר, תולש או מעמר. אולם המחלוקת הינה על דרך הנגלה.

והנה מו"ר הרב נבנצל שליט"א מפרש פירוש נוסף על פי הזוהר הקדוש: העצים שקושש המקושש אינם עצים רגילים אלא 'עץ החיים' ו'עץ הדעת'. הכיצד? הרי מפורש בתורה שבני ישראל היו במדבר ולא בגן עדן ושני העצים הללו עומדים בגן עדן תחת שמירת שני הכרובים: "וְאֵת לֶהֱטֵ הַזָּרֵב הַמִּתְהַפֵּקֶת" (בראשית ג, כד)!

מבאר הזוהר: אין הכוונה שהאיש קושש עצים כפשוטו אלא: "הוה דייק על אֵלֶין אֶלְגִּין הי מינייהו רב על אחרא" דהיינו: היה מזדקק בשכלו לברר איזה משני העצים הללו גדול וחשוב מחברו, האם עץ הדעת גדול מעץ החיים או להפך. לפי הסבר זה הביטוי 'מקושש' הינו מלשון היקש והשוואה; 'היקש' הוא אחד מדרכי לימוד התורה ופירושו השוואת שני עניינים זה לזה.

מה הרעיון הטמון בכל עץ? עץ החיים הינו קודש לה', ביטוי לגילויי שכינה בעולם, אין בו דעת טוב ורע כמו בעץ הדעת אלא רצון ה' בלבד. לעומתו עץ הדעת מעניק לאדם אפשרות בחירה בין טוב לרע; האדם הוא המחליט לעשות את רצון ה' או להפך. מסביר הרב: המקושש הסתפק איזו עבודת ה' מבטאת יותר קידוש שם שמים, האם עבודת ה' אוטומטית ללא בחירת האדם או עבודת ה' מתוך בחירה למרות הסיכון הטמון בחובה. והנה לכאורה האפשרות השניה עדיפה יותר: כשהאדם שוקל את הטוב ואת הרע ובוחר באחד משניהם הרי שמקדש שם שמים הרבה יותר כשבוחר בטוב ממצב של עשיית רצון ה' ללא בחירה בין טוב לרע. אולם אומר הרב, עצם העובדה שקיימת אפשרות ליציר כפיו של הקב"ה שלא לעשות את רצון בוראו הינה חילול ה' נורא, עד שקידוש ה' המושג על ידי עבודת ה' מתוך בחירה, אינו שקול כנגדה.

זוהי גם טעותו של אדם הראשון שבחר, על פי עצת הנחש, להכניס את עצמו למצב של בחירה ולא להמשיך באותו מצב שלפני החטא למרות שלא היתה בו בחירה.

מה שעדיין טעון ביאור על פי פירוש הזוהר הקדוש הנ"ל הוא: הרי המקושש נסקל על שמצאוהו מקושש עצים ביום השבת, מהו הקשר שבין רעיון מיוחד זה לבין העובדה שהוא חילל את השבת?

התשובה היא שהשבת היא יום המבטא גילוי כבוד שמים; בימות החול לא ניכר באופן מוחלט שהקב"ה הוא המנהיג את הבריאה לבדו, שכן ישנה ההרגשה בלב האדם שהוא פועל בבריאה: האדם חורש את שדהו, זורע וקוצר, ובתוך תוכו מרגיש שהתוצרת הינה פרי עמלו, שהפירות הן מעשה ידיו להתפאר, שמרוב חוכמתו וחידודו בעבודתו השיג יכול משובח ואיכותי ועל כן כבוד שמים נסתר, מה שאין כן ביום השבת שכן האדם שובת ממלאכה ואינו פועל מאומה בבריאה ואינו יוצר יצירה כלשהיא במו ידיו, ואעפ"כ הקב"ה שומר על המשך גידולם של הפירות או אז ניכר בעליל כבוד שמים.

המקושש החליט בדעתו שהנהגת ימות החול עדיפה על פני הנהגת השבת, דהיינו להיות שקוע בעולם העשייה כמו בימי החול ובכל זאת להאמין ולהרגיש בלב שלם שהאדם אינו פועל מאומה מבלי עזרתו יתברך, שקב"ה הוא הנותן כוח לעשות חיל ובלעדיו לא היו תוצאות והישגים כלשהם, ועל ידי כך יתרבה כבוד שמים במידה רבה יותר ממצב בו האדם אינו פועל כלום כיוון שכשניכר בעליל שהקב"ה הוא הפועל היחידי בבריאה אין כל התלבטות באדם האם להאמין בהשגחת ה' או לא. מתוך מחשבה זו המקושש חילל את השבת כדי להרבות כבוד שמים על ידי עבודת ה' מתוך הסתר, אולם בידיעה ברורה ומוחלטת מי המנהיג האמתי. זוהי כוונת הזוהר על דרך הפשט, אך ברור שישנם סודות על פי תורת הנסתר הנשגבים מבינתנו.

בדרך זו ניתן להסביר מה פשר חטא המרגלים. הסיבה שבגינה המרגלים התנגדו לכניסה לארץ הקודש היא שארץ ישראל הינה "אַרְצֵי אֱשֵׁר ה' אֱלֹהֶיךָ הִרְשֵׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" (דברים יא-יב) בארץ קיימת השגחה גלויה יותר מהשגחת חו"ל; בבית המקדש התרחשו ניסים גלויים באופן קבוע.

אומנם כשיש צורך בדבר ה' מחולל ניסים גם בחו"ל כגון המכות שהביא על מצרים, קריעת ים סוף וכד', אולם באופן כללי אין חו"ל מיועדת לניסים אלא להשגחה על פי הטבע; כביכול עיני ה' אינן רואות את שאר הארצות באופן מתמיד, מה שאין כן ארץ ישראל הנמצאת תחת השגחה תמידית מהקב"ה וממילא היא מסוגלת יותר לניסים, ועל כן המרגלים מעדיפים להישאר במצב של הסתר פנים וכך עבודת ה' תהיה מובחרת יותר מכוח הבחירה האם להאמין או לא להאמין.

בדרך זו אפשר להסביר גם את הקשר בין שתי פרשיות הסמוכות: פרשת המקושש ופרשת ציצית. רש"י מסביר קשר זה בכך שהשבת שקולה כנגד כל המצוות, ואף על מצוות ציצית נאמר: "וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'"

(שמות טו-לט)

הרא"ש מסביר טעם נוסף והוא שבשעה שהמקושש חילל את השבת אמר משה לפני הקב"ה: נאמר במצוות תפילין "לְמַעַן תִּהְיֶה תִּזְכָּרְתָּ ה' בְּפִיךָ" (שמות יג, ט) ומאידך ציווית שלא להניחן בשבת; אילו המקושש היה מניחם בשבת הרי שלא היה נכשל בחילול שבת כיון שהתפילין היו גורמים שהתורה תהיה שגורה בפיו. אמר הקב"ה למשה: הריני קובע לכם מצוה נוספת שתזכיר לכם את כל המצוות הלא היא מצוות ציצית, והיא תהיה נוהגת גם בשבת. אולם לפי הפירוש שבו פתחנו מסביר הרב את הקשר בין שתי הפרשיות כדלהלן: מצוות ציצית הרי היא רומזת על כבוד שמים שכן נאמר "וְרָאִיתֶם אֹתוֹ", כביכול רואים את הקב"ה. מדוע? כיון ש "תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכיסא הכבוד" (סוטה יז) כמובן שהדברים אינם כפשוטם שכן אין צבע לכיסא הכבוד, אלא שהתכלת מזכירה את כיסא הכבוד. פרשת ציצית ניתנה אם כן כדי שגם מתוך ההסתר של ימי החול יהיה גילוי כבוד שמים, וזהו הפך שיטת המקושש שלפי סברתו עדיף לעבוד את ה' מתוך הסתר; כמו כן מצוה זו ניתנה בכדי שגם מתוך ההסתר של חו"ל יהיה גילוי כבוד שמים, וזהו היפך שיטת המרגלים שעל פי סברתם עדיף היה להישאר בחו"ל ומתוך ההסתר להאמין בקב"ה. למדנו אם כן פן נוסף בהבנת חטא המקושש, חטא המרגלים ופרשת ציצית.

שבת שלום יצחק חלבה

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת מו"ר שר התורה הרב שמריהו יוסף חיים בן פאשה מרים זצוק"ל ומו"ר הרב שלום כהן בן תופחה זצוק"ל ומו"ר הרב חיים מאיר בן מילכה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון בעדני בן חביבה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון גד אליטוב בן שושנה זצ"ל

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, מרת אמי אולגה בת קלרה, יוסף הכהן בן קלרה, הרב גרשון אדלשטיין בן שרה, שאול בן מרים, הרב אליהו בן אהובה, מנחם מנחם בן הרב דוד ואסתר הי"ד, ריקרדו סלוודור קוקו בן רחל, שלום בן יהודית, יעקב בן יהודה, יניב בן סימה, שלמה בן מטילדה, הג"ר יוסף שלום ב"ר אברהם וחיה מושא, הרב יעקב חי בן מרגלית, חיים שאול בן בתיא, שמעון שמעוני בן חנה, אברהם בצלאל בן רחל, הרב אברהם צוקרמן בן שרה, אריה לייב בן דבורה, חנניה בן חיים, הרב חנן פורת בן שולמית, משה סלים בן חתון, יחיא בן עישה, יוסף אדרי בן פריחה, אייל בן לאה, עמידרור בן שרה, נתן בן דוד ולאח, עוזיאל זוסיא בן יעקב משה, מתתיהו מנחם בן לאה, ישראל בן לאה, יעקב בן מרים, אבנר יחיאל בן רחל, חיים בן יוסף דוד, גרשום בן חנה, מנשה בן שרה, מרדכי מורד בן חנה, מתוך בן מרים, מרדכי שמעון בן דאדא, שלמה בן פורטונה, מאיר ירחמיאל בן שמחה, מסעוד בן עליה, עמרם בן עישה, אילן בן יחזקאל, מנחם נחום בן אליעזר ליפא, יעקב בן עישה, שמעון בן עישה, אנריקה בן פאני, שלמה חי בן מזל טאוס, מורדכי שלום בן רחל, עמרם בן אסתר, הרב מרדכי אלישיב בן שושנה, זאב בן ברכה, משה בן פלור, אביאחז בן ברוך הי"ד, יצחק בן אסתר, ניר יהודה בן מיכל, יעקב בן מרים, יעקב בן רחל, יוסף בן חנה, ניסים בן חנה, משה בן מרים, אייל בן עירית תשורה הי"ד, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, דודי רחמים בן חנה, יוסף ברוך בן תמר, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, יהודה בן אסתר, שלמה בן שמחה, אליעזר בן צבי וציפורה, אליהו בן נעמי, שמעון בן דינה, בנימין בנדט בן יוסף, דוד בן שרה, מאיר טובי בן ליטא, נוריאל יחיאל גץ בן אסתר, אהרון בן סלחה, ניסים בן חנה, מאיר הכהן בן אריה, גבריאל בן גאולה, יונתן בן ציפורה, משה בן אשר ומרים, פנחס בן מרים, יעקב בן יהודית, פליקס אשר בן חביבה, משה בן אסתר, אלעזר בן רבקה, רחמים בן זוהרה, שלום טוטיאן בן שרה, דניאל בן שרה, אילן הכהן בן חנה הי"ד, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, לאה בת אליהו גרשון, אליס בת פריחה, מרים ספיר בת שמואל, יוסף בן שמחה, גבריאל יצקן בן מרים, חנה בת דורית, צירל בת ישראל, שולמית דבורה בת שאול, תמר אולגה בת יעקב, שרת נוסרט (רבני) בת סנב, חסינה בת רחנה, פלורה בת לאה, הרבנית שפרה בת לאה, טליה חנה בת מלכה, שרה בת מרים, שרה חנה לויזה בת פאני; שושנה בת רוזה, שרה רחל בת בוליסה, רחל בת רבקה, שרה בת רוחמה, שרה בת שולמית, ברוריה בת מרגלית, אילנה בת רחל, מזל פורטונה בת שרה, אלסירה בת שרה, שמחה בת אוז'ני, רחל בת סוליקה, יהודית בת עזיזה, אוז'ני בת רוזה, פרלה בת גוטי, שרה בת קיז'ה, שרה בת מרים, רחל בת שרה, ריינה בת אסתר, צילה בת פאינה, לאה בת בתיא, אסתר בת דונינה, גיטל בת שאול קלמן, יפה בת טאוס, עזיזה בת כזאלה, מזל טוב בת מסעודה, חנה בת זהבה, חסינה בת תמר, חנה דינה בת מנחם, רחל בת יעקב, יהודית בת שרה, תמר בת שרה ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזיכוי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

עלון זה יהיה מוקדש לרפואתה השלמה של אורלי בת דונה וסילביה רות בת אסתר